

Nr 60.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående beredande av medel till täckande av brister i räkenskaperna för vissa kungl. slott m. m.; given Stockholms slott den 15 februari 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

K. J. Beskow.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Beskow anför:

I skrivelse den 29 september 1923, vari riksmarskalksämberet gjort framställning om anslag under första huvudtiteln å riksstaten för budgetåret 1924—1925, har ämberet tillika anmält, att brister uppstått å olika anslag men att ämberet ville i annat sammanhang göra framställning om anvisande av medel för dessa bristers täckande ävensom för tillgodoseende av några av de mest trängande behoven vid vissa av de kungl. slotten. Med skrivelse den 16 oktober 1923 har ämberet därefter gjort framställning uti omhandlade avseenden. Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 2 januari 1924 av frågorna om anslag under första huvudtiteln för budgetåret 1924—1925 uttryckte jag min avsikt att senare för Kungl. Maj:t anmäla ämberets berörda framställning för vidtagande av de åtgärder, vartill densamma syntes föranleda. Jag anhåller nu att få återkomma till denna fråga.

Uppkomna
brister och
erforderliga
reparationer.

Riksmars-
skalksämberet.

Enligt vad riksmarskalksämberet i skrivelsen den 16 oktober 1923 omförmäلت har ståthållarämberet på Stockholms slott meddelat, att enligt de för år 1922 och första hälften av år 1923 avslutade räkenskaperna brist uppstått under nämnda tidsperioder dels å anslaget till polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott å tillhopa 13,636 kronor 1 öre, dels ock å anslaget till brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott å tillhopa 5,066 kronor 53 öre, samt att några medel till berörda bristers täckande icke finnes att tillgå.

I sin berörda skrivelse har riksmarskalksämberet vidare meddelat, att, enligt uppgift från ståthållarämberet på Drottningholms slott, vid ingången av innevarande budgetår en brist förefunnits i nämnda slotts räkenskaper å icke mindre än 52,894 kronor 14 öre, ävensom att medel till bristens täckande saknades.

Ävenså har riksmarskalksämberet anmäلت, att, enligt vad ståthållarämberet på Gripsholms slott meddelat, behov av medel förelåge för en nödvändig reparation av taket i runda salongen i nämnda slott samt av en samma slott tillhörande tvättstuga, belågen i den slottet omgivande parken, och att kostnaderna för ifrågavarande reparationer belöpte sig till respektive 3,500 kronor och 6,200 kronor. Vidare har riksmarskalksämberet omförmäلت, att vid ingången av budgetåret 1923—1924 i Gripsholms slottskassa förelegat en brist å 8,303 kronor 30 öre, vartill ytterligare borde läggas kostnader för verkställd omläggning av vissa elektriska ledningar, belöpande sig till 1,642 kronor, vilket belopp slottskassan på grund av bristande tillgång icke kunnat likvidera.

Slutligen har riksmarskalksämberet meddelat, att, enligt anmälan från ståthållarämberet på Ulriksdals och Haga slott, vissa bristfälligheter förefunnes å yttertaken på Ulriksdals slott av den allvarliga beskaffenhet, att man trots mindre reparationer icke lyckats täta taken utan att vid inträffande regn vatten inträngde och fördärvade innertaken i slottet, vadan dessa bristfälligheter snarast möjligt måste avhjälpas. En av ståthållarämberet införskaffad beräkning av kostnaderna för de tilltänkta takreparationerna, omfattande allenast sådana mindre lagnings-, omtäcknings- och målningsarbeten m. m., som vore oundgängligen nödvändiga, slutade å ett belopp av 8,000 kronor, till vars gäldande medel emellertid saknades.

För egen del har riksmarskalksämberet vitsordat det trångande behovet av att få de omförmälda bristerna i vederbörande slottsrekenskaper täckta samt omnämnda reparationsarbeten utförda. Det härför erforderliga beloppet, 99,241 kronor 98 öre, borde enligt ämberets mening, med hänsyn till oförutsedda utgifter, avrundas till 100,000 kronor.

Byggnads-
styrelsen.

Beträffande de ifrågasatta reparationsarbetena vid Gripsholms och Ulriksdals slott och de för sagda arbetens utförande upprättade kostnadsförslagen har byggnadsstyrelsen, som den 7 november 1923 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, icke haft någon annan erinran, än att styrelsen rörande

de föreslagna reparationerna av taken på Ulriksdals slott framhållit, att med hänsyn till takens bristfälliga beskaffenhet en grundligare reparation av desamma än den av riksmarskalksämberet tilltänkta borde verkställas, enär det enligt styrelsens mening vore för kronan ekonomiskt fördelaktigare, om taken i sin helhet grundligt lagades och, där materialet vore mindervärdigt, omtäcktes med galvaniserad svartmålad plåt. Ett dylikt förfaringssätt skulle visserligen med inberäkning av vissa av detsamma betingade byggnadsarbeten draga en kostnad av omkring 35,000 kronor, men räntan å denna engångskostnad torde dock, enligt styrelsens åsikt, komma att understiga det belopp, som i annat fall årligen komme att behöva utbetalas för erforderligt underhåll av de bristfälliga taken.

Vad först angår de förefintliga bristerna å anslagen till polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott samt till brandväsendet och yttre lys-hållningen vid samma slott ävensom i Drottningholms och Gripsholms slotts räkenskaper hava anledningarna till uppkomsten av berörda brister varit, att såväl ifrågavarande anslag till Stockholms slott som de till Drottningholms och Gripsholms slott utgående anslagen, vilka fastställts för lång tid sedan, under de senast förflutna åren icke kunnat erhålla en mot penningutgifternas ökning svarande förstärkning. Vidkommande särskilt Drottningholms och Gripsholms slott hava till bristernas uppkomst jämväl bidragit nedgången i respektive slotts inkomster. Att balansera ifrågavarande brister i räkenskaperna torde icke vara att tillråda, om det överhuvudtaget ens låte sig göra, utan synas mig anstalter böra träffas för bristernas täckande. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att vid beräkning av respektive anslag under första huvudtiteln å riksstaten för budgetåret 1924—1925 hänsyn icke tagits till nu omförmälda medelsbehov. Det bör förutsättas, att för framtiden allt göres för att begränsa kostnaderna inom de å riksstaten anvisade anslagsbeloppen, så att dessa ej skola behöva höjas. I detta sammanhang kan jag dock ej underlåta att erinra om riksdagens nyligen fattade beslut, varigenom förstärkningen av anslaget till Drottningholms slott nedsatts från av Kungl. Maj:t äskade 50,000 kronor till 40,000 kronor. Huruvida detta sistnämnda belopp kan bli för sitt ändamål tillräckligt synes tvivelaktigt.

Vad angår de av riksmarskalksämberet ifrågasatta reparationsarbetena vid Gripsholms och Ulriksdals slott har jag kommit till den uppfattningen, att de icke böra längre uppskjutas utan att medel för deras utförande nu böra beredas. Detta gäller framför allt reparationerna av taken på Ulriksdals slott, och vill jag med hänsyn till vad av byggnadsstyrelsen blivit anfört med avseende å sagda reparationsarbeten förorda det av nämnda styrelse framförda förslaget i fråga om dessa arbetens utförande, såsom varande det för framtiden mest betryggande och, ehuru medförande en ökning av engångskostnaden med 27,000 kronor, det i längden för kronan ekonomiskt fördelaktigare.

*Departements-
chefen.*

Medels
beredande.

Beträffande sättet för bestridande av de utgifter, om vilka nu är fråga, har riksmarskalksämberet i sin förut omnämnda skrivelse den 16 oktober 1923 föreslagit, att djurgårdskassans överskottsmedel skulle för ändamålet tagas i anspråk.

Innan jag vidare yttrar mig rörande detta förslag, anser jag mig böra i korta drag redogöra för hittills skedda dispositioner av berörda överskottsmedel.

Historik.

I skrivelse den 17 mars 1908 angående regleringen av utgifterna under riksstatens första huvudtitel anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och i vad mån de till den s. k. djurgårdskassan inflytande inkomster kunde, förutom till det med kassan avsedda ändamål, användas jämväl till de kungl. lustslottens underhåll, och därefter till riksdagen inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

I en den 8 maj samma år dagtecknad proposition, nr 219, hemställde därefter Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte medgiva, att för utförande av byggnads- och reparationsarbeten vid Haga och Ulriksdals slott med därtill hörande byggnader finge av den s. k. djurgårdsfonden användas ett belopp av 254,000 kronor. Riksdagen biföll på det sätt Kungl. Maj:ts framställning, att riksdagen för sin del medgav, att, tillsvidare och intill dess annorlunda bleve bestämt, för bestridande av de nödvändigaste underhållsarbetena å ifrågavarande slottsbyggnader vid Haga och Ulriksdal finge av de räntemedel, som tillfördes djurgårdskassan från djurgårdsfonden, årligen användas ett belopp, motsvarande räntan å 254,000 kronor.

Sedan vissa mindre delar av de erforderliga reparations- och ombyggnadsarbetena blivit utförda under åren 1908 och 1909, hemställde Kungl. Maj:t i proposition den 4 april 1910, nr 151, att riksdagen måtte medgiva, att av den behållning, som djurgårdskassan kunde lämna för sistnämnda år, ett belopp av intill 25,000 kronor finge användas till utförande av byggnads- och reparationsarbeten vid Ulriksdals slott med därtill hörande byggnader. Denna framställning vann riksdagens bifall.

I sammanhang med tillstyrkandet av sistberörda framställning till riksdagen redogjorde dåvarande chefen för finansdepartementet för den utredning, som i anledning av riksdagens anhållan verkställdts angående djurgårdsfonden och djurgårdskassan. I det jag hänvisar till den redogörelse, som då lämnades, tillåter jag mig nu allenast erinra därom, att bemälda departemenschef i likhet med riksmarskalksämberet ansåg, att allenast frågan om användande av djurgårdskassans överskott för år 1910 då borde komma under bedömande. I vad mån djurgårdskassan framdeles kunde lämna tillgång till bestridande av kostnad för de kungl. lustslottens underhåll, syntes honom böra bero på särskild utredning för varje år, till följd varav frågan om ett dylikt användande av djurgårdskassans överskottsmedel borde tillsvidare årligen hänskjutas till riksdagens prövning.

I enlighet med detta uttalande hava sedermera framställningar gjorts till 1911—1917 års riksdagar angående användande av överskott i djurgårdskassan till byggnads- och reparationsarbeten m. m. vid åtskilliga av de kungl. slotten, och hava dessa framställningar vunnit riksdagens bifall.

Djurgårdskassans överskottsmedel hava emellertid använts jämväl för täckande av uppkommen brist. Sålunda medgav 1917 års riksdag, på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning, att av nämnda överskottsmedel finge under år 1917 utbetalas ett belopp av högst 23,600 kronor till täckande av brist i Ulriksdals slottskassa.

Vissa av Kungl. Maj:ts framställningar till riksdagen om anslag ur djurgårdskassan hava avsett disposition av överskottsmedel icke blott för löpande utan även för nästpåföljande år och i några fall jämväl för längre tid framåt.

Sålunda föreslog Kungl. Maj:t i en den 7 april 1916 till riksdagen avlåten proposition, nr 179, riksdagen medgiva, att till gäldande av kostnaderna för utförande av vissa restaureringsarbeten å Ulriksdals slott intill ett belopp av 296,000 kronor ävensom till gäldande av ränta, i den mån medel av riksmarskalksämbetet för ändamålet upplånats, finge av djurgårdskassans överskottsmedel årligen under erforderlig tid, räknat från och med år 1916, användas ett belopp av högst 30,000 kronor. Denna framställning blev av riksdagen bifallen. Vid 1917 och 1920 års riksdagar medgavs, att ytterligare belopp om respektive 97,050 kronor samt 169,500 kronor jämte vad som erfordrades till gäldande av ränta å upplånade medel finge för ändamålet användas; och ökades det årliga amorteringsbeloppet år 1917 från högst 30,000 kronor till högst 35,000 kronor, under det att vid 1920 års riksdag härutinnan icke vidtogs någon ändring.

Vidare medgav 1918 års riksdag, enligt förslag av Kungl. Maj:t, att för anskaffande av elektrisk kraft till Drottningholms elektricitetsverk samt anordnande av elektrisk belysning i vissa till Ulriksdals, Haga och Strömsholms slott hörande lägenheter och byggnader m. m. intill ett sammanlagt belopp av 100,000 kronor ävensom till gäldande av ränta därå, i den mån medel för ändamålet av riksmarskalksämbetet upplånats, finge av djurgårdskassans överskottsmedel under år 1918 samt därefter tillsvidare årligen under erforderlig tid utbetalas ett belopp av högst 10,000 kronor.

I en den 16 april 1917 till riksdagen avlåten proposition, nr 277, hemställde Kungl. Maj:t om medgivande till utbetalning ur djurgårdskassans överskottsmedel under år 1918 och tillsvidare årligen under därpå följande år av ett belopp å högst 12,000 kronor till säkerställande av Ulriksdals kungsgårds förvaltning och drift samt av ett belopp å 3,000 kronor till bidrag till underhåll och vård av Haga slottspark. Även dessa framställningar blevo av riksdagen bifallna, dock att anslaget för säkerställande av Ulriksdals kungsgårds förvaltning och drift bestämdes att utgå allenast för år 1918. I fråga om sistberörda disposition av djurgårds-

kassans överskottsmedel hava 1918—1923 års riksdagar på framställning av Kungl. Maj:t lämnat enahanda medgivanden, varje gång för det på följande kalenderåret, och i en tidigare denna dag beslutad proposition till riksdagen har hemställan i samma syfte gjorts beträffande år 1925.

För bestridande av kostnaderna för restaurering av Ulriksdals slott ävensom för anskaffande av elektrisk kraft till Drottningholms elektricitetsverk samt för anordnande av elektrisk belysning i vissa till Ulriksdals, Haga och Strömsholms slott hörande lägenheter och byggnader m. m. har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut bemyndigat riksmarskalksämberet att ur den av statskontoret förvaltade djurgårdsfonden upplåna för reparationerna vid Ulriksdals slott 481,550 kronor och för övriga ändamål 100,000 kronor eller tillhopa 581,550 kronor. Av de i enlighet härmed upptagna lånen kvarstå, enligt från statskontoret inhämtad upplysning, för närvarande oguldna följande belopp, nämligen å de för det förra ändamålet upptagna lånen 380,178 kronor 89 öre och å det för det senare ändamålet avsedda lånet 54,663 kronor 38 öre eller tillsammans 434,842 kronor 27 öre.

Riksmarskalksämberet.

Då riksmarskalksämberet, såsom redan nämnts, beträffande de utgifter, om vilka nu är fråga, föreslagit, att de skulle bestridas av djurgårdskassans överskottsmedel, har ämberet icke ansett sig kunna förorda, att finansieringen av dessa nytillkomna utgifter skulle åvägabringas genom härför erforderlig ökning av det belopp å 45,000 kronor, som för närvarande årligen utgår av sagda överskottsmedel för amortering och förräntning av nyss omförmälda lån å tillhopa 434,842 kronor 27 öre. I stället har ämberet, som synes hava förutsatt, att för bestridandet i första hand av dessa utgifter skulle upptagas lån ur djurgårdsfonden, hemställt, att för berörda låns förräntning och amortering erforderligt belopp måtte få utgå av det årliga bidrag från meranämnda överskottsmedel å högst 35,000 kronor, som vore avsett för förräntning och amortering av de för restaurering av Ulriksdals slott upptagna lånen. Den utsträckning av tiden, under vilken djurgårdskassan skulle bidraga till gäldandet av kostnaderna för sistberörda ändamål, som en sådan anordning givetvis skulle komma att medföra, har ämberet ansett icke behöva väcka några betänkligheter.

Statskontoret.

Statskontoret har beträffande riksmarskalksämberets förslag rörande nu förevarande utgifters bestridande i ett den 4 december 1923 avgivet utlåtande anfört följande:

»Att i så hög grad ställa gäldandet av nu ifrågavarande lån, som är avsett att täcka anslagsbrister och bestrida vissa reparationskostnader, på framtiden synes statskontoret visserligen i någon mån betänkligt; men om det nuvarande statsfinansiella läget befinnes utgöra hinder för att genom direkta anslag täcka ens den del av medelsbehovet, som representeras av uppkomna brister i förut anvisade anslag, lär den av riksmarskalksämberet föreslagna utvägen få anses vara den enda framkomliga för att nu skaffa medel till gäldande av samtliga ifrågavarande kostnader. Statskontoret, som icke har

något att erinra mot att erforderligt lånebelopp anvisas att utgå från djurgårdsfondens medel, vill emellertid ifrågasätta en mindre ändring i den av ämbetet föreslagna anordningen.

Såsom ovan nämnts utgå av djurgårdskassans överskottsmedel för närvarande till förräntning och avbetalning å lån tillhopa 45,000 kronor årligen, och beräknas överskottsmedlen alltfört bliva i stånd att gälda annuiteter till sagda belopp. För att återbetalningen av det nu ifrågasatta lånet ej må draga längre ut på tiden än nödigt, synes därför även det belopp av 10,000 kronor, som nu årligen användes till förräntning och amortering av förenämnda lån med nu återstående kapitalskuld av inemot 54,700 kronor, kunna, när detta lån inom jämförelsevis kort tid blivit slutamorterat, användas till avbetalning å de andra lånen, eller ock kunna alla lånen sammanslås till ett enda, som förräntas och amorteras med det för sådant ändamål påräkneliga beloppet av 45,000 kronor för år.»

Då jag vid beräklandet av respektive anslag å riksstaten för budgetåret 1924—1925 bortsett från nu ifrågavarande medelsbehov, har jag, såsom förut antytts, närmast letts av den uppfattningen, att de äskade anslagsbeloppen borde för framtiden kunna bliva något så när tillräckliga för sina ändamål och att de nu uppkomna medelsbehoven vore extra ordinära samt på den grund lämpligen kunde tillgodoses på sätt riksmarskalksämberet föreslagit. Såvitt angår bristerna i räkenskaperna för Drottningholms och Gripsholms slott samt reparationerna vid Ulriksdals och Gripsholms slott står berörda förslag i full överensstämmelse med tidigare förfaringssätt. Beträffande Stockholms slott hava väl ifrågavarande överskottsmedel hittills icke använts vare sig för bekostande av reparationer å slottet eller för täckande av brister å slottsanslagen, men detta förhållande kan enligt min mening ej giva anledning till några betänkligheter mot att nu täcka bristerna å anslagen till polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott samt till brandväsendet och yttre lyshållningen vid samma slott på av riksmarskalksämberet föreslaget sätt. I fråga om djurgårdskassans belastning med utgifter för de kungl. slottens räkning torde böra tagas i betraktande, att av det sammanlagda belopp å 662,550 kronor, som av riksdagen från djurgårdskassans överskottsmedel beviljats för restaurering av Ulriksdals slott samt anskaffande av elektrisk kraft till Drottningholms elektricitetsverk ävensom anordnande av elektrisk belysning i vissa till Ulriksdals m. fl. lustslott hörande lägenheter m. m., numera, såsom redan nämnts, återstår att gälda allenast ett belopp av 434,842 kronor 27 öre.

Givet är dock, att djurgårdskassans överskottsmedel icke böra belastas med utgifter för de ändamål, varom nu är fråga, under längre tid än som oundgängligen erfordras, och jag vill fördenskull såsom min mening uttala, att vid en blivande prövning hos Kungl. Maj:t av spörsmålet om upptagande av lån för bestridande i första hand av ifrågavarande utgifter bör beaktas statskontorets förslag om sammanförande av alla djurgårdskassan graverande lån till ett enda, för vars förräntning och amor-

*Departements-
chefen.*

tering av kassans överskottsmedel skulle årligen utgå ett belopp av 45,000 kronor.

Sammanställas de utgiftsbelopp, vilka jag nu funnit mig böra förorda till utgående av djurgårdskassans överskottsmedel, erhålles följande resultat, nämligen:

<i>till täckande av brist</i>	
å anslaget till polis-, lys- och renhållning vid Stockholms slott	kronor 13,636: 01
å anslaget till brandväsendet och yttre lyshållningen vid Stockholms slott	» 5,066: 53
i Drottningholms slotts räkenskaper	» 52,894: 14
i Gripsholms » »	» 9,945: 30
<i>till reparation av</i>	
taket i runda salongen i Gripsholms slott ..	» 3,500: —
en Gripsholms slott tillhörande tvättstuga ..	» 6,200: —
yttertaken på Ulriksdals slott	» 35,000: —
	tillhopa kronor 126,241: 98,

vilket belopp lämpligen torde böra avrundas till 127,000 kronor.

Hemställan. Under åberopande av vad sålunda blivit anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till täckande av angivna brister i räkenskaperna för Stockholms, Drottningholms och Gripsholms slott samt för utförande av omförmälda reparationer vid Gripsholms och Ulriksdals slott må av djurgårdskassans överskottsmedel användas ett belopp av tillhopa högst 127,000 kronor ävensom, i den mån medel av riksmarskalksämberet för berörda ändamål upplånas, vad till gäldande av ränta därå kan erfordras, dock att av sagda överskottsmedel må för ifrågavarande ändamål samt för förräntning och amortering av förenämnda, kassan åvilande lån under erforderlig tid årligen användas sammanlagt högst 45,000 kronor.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen bifalla och förordnar, att proposition av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Olga Gjörloff.